

DVORNÍ MÁŠLOVKA

Kdo si přeje mít v zahradě velikou rozmanitost, nebude litovati, zasadí-li také dvorní máslovku. Zavděčí se mu velmi hojně a velice brzo velikými, pěknými plody, které, ať nebyly třeba tak výborné jako jiné, současně zrající, přece jenom se jim vyrovnají jinými dobrými vlastnostmi; když totiž jiných hrušek není, urodí se přece nějaké dvorní máslovky.

O jejím původu se ví jen tolik, že vznikla z hromadného výsevu Van Monse v Belgii a měla první plody v roce 1844. Al. Bivort upozornil na její přednosti v „Album de Pomologie“ asi v roce 1847, načež následkem tohoto upozornění a velké reklamy, která se jí činila, rozšířila se velice rychle.

Nedopatřením byla šířena ihned po svém vzniku pod třemi názvy, a to: Maréchal de Cour, Conseiller de la Cour a Duc d'Orléans, což mělo za následek mnoho zmatků.

Také u nás jest hojně rozšířena a zprávy o ní jsme obdrželi s mnoha stran, každý chválí její velikou plodnost a zdravý vzrůst; o její hodnotě se zprávy rozcházejí: jedna strana chválí — druhá haní.

Různá tato hodnota je však zaviněna jen půdou. Roste sice zdravě a hojně všude tam, kde hruška vůbec může růsti, avšak na málokteré hrušce se jeví tak rázovitě následky hodnoty půdy, jako právě na této; jen v půdě hluboké, živné, vápenité, spíše těžké i jílovité, bývají plody velechutné a pikantní, kdežto z půdy suché, chudé a písčité jsou úplně bez chuti, nakyslé a přitřpklé, takže ani nesnesou přirovnání k předešlým. Také doba česání velice mění její chuť; brzo sčesané nejsou nikdy tak dobré, jako ty, které co nejdéle zůstanou na stromě.

Podle toho nutno pro ni stanoviti volbu místa. Poloha nerozhoduje a daří se ještě na místech položených 500—600 m vysoko, jen když jsou před drsnými větry chráněna, nejen co krsek, nýbrž i co vysokokmen,

Roste, jak již podotčeno, velice zdravě, bujně, pěkně Jehlancovitě vzhůru, hojně se rozvětňuje a tvoří mnoho krátkého, plodonosného dřeva; bývá vždy úplně čistá, beze všech plísňů. Na kdouli se daří velice dobře a hodí se výborně k mezišlechtění jiných druhů, přímo se nedařících na kdouli.

Ve vhodných půdách lze ji sázeti všude, vysokokmen v polních a domácích sadech, volně rostoucí, šlechtěný na kdouli nebo pravidelnému řezu podrobený krsek ve tvaru jakémkoliv, jen na nejmenší tvary se pro bujný vzrůst méně doporučuje, také z té příčiny, že se na ní nemá stále něco řezati, nedá se pak udržeti v úzkých mezích.

Plodnost počíná velmi záhy, jeden rok rodí hojně, druhý méně, velice zřídka kdy se stává, že by neplodila vůbec.

Letorosty její jsou dlouhé, štíhlé, zakřivené, oblé, silněji zakončené, pod oky zcela mírně zprohýbané, špinavě zelenavě nahnědlé, místem ochmýřené a dosti nápadně poseté špinavě žlutavými, jemně vyvstalými tečkami.

Poměrně malá oka jsou štíhlá, ostře zakončená, hnědě, dílem i stříbřitě šupinatá, mírně odstálá, na patkách zcela mírně vydutých, téměř oblých anebo zcela nepatrně žebérkatých. (Viz obraz.)

Na jaře rašící strom má vzhled nahnědle zelený; mladé lístky se skvějí jasnou zelení, rub mají však nahnědlý a kraj lehce ochmýřený. Úplně vyvinuté bývají dlouhé 70—95 mm, 48—57 mm široké, podlouhlé, s krátkou špičkou, ke konci letorostu až okrouhlé, zespod lehce ochmýřené, mírně prohnuté, více ploché, silné a lesklé, majíce kraj, zvláště ke špičce, jemně, tupě zoubkovaný, jsou na řapících 25—38 mm dlouhých, většinou bezpalistých.

Ve velkém množství vyvíjející se květová poupata bývají krátce kuželovitá a hnědá, z nich vykvétají malé, asi 30 mm v průměru mající květy, z bílých, oválových, člunkovitě prohnutých plátků řídce složené, s červenavými prašníky, ve větších chomáčích, které v poměru ke druhům jiným netrpí tolik mrazy. (Viz obraz.)

Průměrnou velikost, taktéž i tvar znázorňují dostatečně přiložené obrazy, k jejichž zhotovení bylo použito prostředně velikých plodů s volně rostoucího krsku, na pláňce šlechtěného, ve váze 240—260 g; s vysokokmene bývají o něco menší, s krsku při dobrém pěstění až 125 mm dlouhé a 102 mm široké, ve váze 300 g a i více.

Povrch bývá sem tam stlačený, dílem i zhrbolený, některé plody jsou kuželovité, jiné dlouhé, některé pěkně srpovitě lehce prohnuté, obyčejně končící šikmou špičkou, téměř bývá jednotlivě široké, jindy tak úzké, že na něm plod státi nemůže.

Úšty kalichové chybějí někdy úplně, jindy s polovice; zpravidla bývá kalich otevřený, složený z nestejně dlouhých, úplně zpět převislých, u spodu zdužnělých a souvislých, žlábkovitých úštů; také jsou případy, že dva protilehlé úšty jsou dlouhé a převislé, kdežto druhé, křížem stojící, jsou krátké, vztyčené a lehce proti sobě nakloněné; vězí v jamce, podle tvaru temene plodu buď úzké a mělké, nebo široké a hluboké, vždy však ploše zhrbolené.

Dřevnatá, asi 20—25 mm dlouhá stopka bývá prohnutá, nahnědlá, některá ku plodu zdužnělá, většinou do špičky plodu se strany vtlačena a hrbolem na straně přimáčknuta, někdy přechází jednou stranou hrboletě v plod.

Silná slupka bývá hladká, výjimkou zcela jemně zdrsňelá, bez lesku, žlutavě sivě zelenavá a zeleně prokvetalá, zřídka se stává, že je strana sluncem ožehnutá lehce zarudlá. Některé plody bývají jen velice málo, jiné hustěji drobnou rzí postříknuty, v obkališí a blíže stopky bývá rez hustší, jako bronzová, sem tam najdou se i hrubší, větší skvrny a čáry; bledě rzivé veliké tečky jsou na sluneční straně řídce, do stínu hustěji roztroušeny, ve rzi se ztrácejí.

Bělavá dužnina, žlutavými žilkami protkaná, bývá kol jaderníku a stopečné osy až nahoru hrubě zrnitá, jinak jemná, velmi šťavnatá, máslovitá a i zcela se rozplývá, sladká, libě okořeněná, pikantně navinulá s lehounkou přitřpklou pachutí. Ze špatné půdy jest bezkořená, jako vodnatá, více navinulá a přitřpklá.

Zcela úzce dutoosý jaderník chová v dlouhých, prostranných pouzdrech většinou nevyvinutá, jednotlivě dlouhá, štíhlá, tmavě hnědá jádra.

Brzo sčesaná uzrává již v polovici nebo koncem října; ponecháme-li ji co nejdéle na stromě, měkne teprve kolem 20. listopadu, jest daleko chutnější a vydrží jednotlivě až do 10. prosince, i lze ji řaditi ke stolním hruškám prvního řádu.

V nedozrálém stavu snáší výborně dopravu a jest za obyčejných poměrů z nejvýnosnějších druhů.

Bláha o ní poznamenal: Strom roste z mládí velmi bujně, ve stáří 20—30 let slábne, za to však přináší každého roku ovoce; letorosty silné a střední délky odstávají, po řezu pučí stejnoměrně. Dozrává nestejně: někdy již 20./10., jednotlivě vydrží (v roce 1894) do 15./1., čím déle vydrží, tím lepší. Plísni netrpí, plody vždy čisté a stejnoměrné. Poloha střední, půdu hlubokou; mrazy jí nikdy neuškodily.

V Pomologickém ústavu v Troji vedena jest pod čís. 185, Dvorní; Jankowski: „Sad i ogród owocowy“ str. 342, Marszalkowská; „Handbuch der Obstkunde“ čís. 227, Die Hofratsbirne; taktéž i „Pomolog. Monatshefte“ 1899, str. 25, a Gaucher čís. 48; Léroy „Dic. de Pomologie“ čís. 661, Maréchal de Cour.

Další známá synonyma: Hofmarschallsbirne, Baud de la Cour, Bô de la Cour, Beau de la Cour, Clara Pringalle, Conseiller de la Cour, Duc d'Orléans, Grosse-Marie, Maréchal de la Cour, Maréchal Decours, Poire de Conseiller, Steatopia aulica.

